

INFORMATIEBROCHURE DIOCESAAN DIACONAAL WEEKEND 12 EN 13 NOVEMBER 2016

BARMHARTIGHEID

DIENST DIOCESANE CARITAS BISDOM HAARLEM-AMSTERDAM

INLEIDING

Wie het nieuws volgt, kan droevig gestemd worden.

Verhalen en beelden van oorlog en verwoesting, eindeloze vluchtelingenstromen, een economische crisis die de armoede doet toenemen, ook in Nederland. Ook het milieu verslechtert. En de zorg blijft onze zorg oproepen. Hoe hou je de moed erin, hoe hou je het vol om je in te zetten voor anderen en zelf overeind te blijven?

De Paus roept ons op om barmhartigheid te blijven beoefenen. 2016 is door hem uitgeroepen tot het Jaar van Barmhartigheid. De Caritas wil zijn oproep beantwoorden door met name in dit jaar aandacht te schenken aan barmhartigheid. De Dag van de Caritas en de Diaconale Zondag zijn daaraan gewijd.

Deze brochure wil parochies, pastores en caritasgroepen inspireren om op de Diaconale Zondag barmhartigheid als thema centraal te stellen. Met een boeiende inleiding en concrete voorbeelden.

U kunt uiteraard ook altijd een beroep doen op de medewerkers van de Dienst Diocesane Caritas. Wij wensen u een barmhartige Diaconale Zondag toe!

INHOUD

Inleiding en inhoud

Voorwoord door Mgr. Jan Hendriks

- Barmhartigheid als levenshouding *frater Wim Verschuren c.m.m. (Beweging van Barmhartigheid)*
- Barmhartigheid voor de armen
Marianne Baaijens van MISSIO
- Barmhartigheid voor de vreemdeling
Karel Hendriks, Algemeen Coördinator ASKV / Steunpunt Vluchtelingen
- Barmhartigheid voor de zwervers
Esther Jeunink, straatpastor in Hoorn
- Barmhartigheid voor de eenzamen
Joris Obdam van Antonius Kookt

Het organiseren van een Diaconaal Weekend

Slotbeschouwing door *Erik Sengers, coördinator Dienst Diocesane Caritas*

COLOFON

Deze informatiebrochure is een uitgave van de Dienst Diocesane Caritas van het bisdom HaarlemAmsterdam.

Bezoekadres: Zilkerduinweg 375, 2114 AM Vogelenzang

Postadres: Postbus 1053, 2001 BB Haarlem

Telefoon: 023-5112600

Email: caritas@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Website: www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl (surf door naar: Afdelingen, Diaconie)

Een digitale versie is beschikbaar op de website van het bisdom, Afdeling Caritas en op Extranet.

VOORWOORD

“Wees dan Barmhartig”

Barmhartigheid en caritas

Paus Franciscus die dit jaar als een heilig jubileumjaar van barmhartigheid heeft uitgeroepen, geeft daar zelf invulling aan door met grote regelmaat een initiatief te bezoeken waar de werken van barmhartigheid gestalte krijgen. Zo toont hij waardering voor de caritas. Gelukkig kent de katholieke kerk vele initiatieven op het gebied van zorg voor zieken, vreemdelingen, mensen die in armoede leven, dakloos zijn of eenzaam. Deze noden bestaan ook in onze maatschappij volop: de vluchtelingen krijgen nu natuurlijk onze speciale aandacht en van eenzaamheid wordt terecht gezegd dat dit het grootste, meest verspreide menselijke probleem van onze samenleving is. Zeker nu veel structuren van zorg wegvallen en we door de regering tot mantelzorg worden opgeroepen, is dat een tragiek die onze aandacht verdient: geen mens mag zich als wegwerpartikel, als niet van waarde behandeld voelen!

In veel landen (en vroeger ook in ons land) is de eerste gedachte die de kerk oproept die aan haar werken van barmhartigheid voor de meest kwetsbaren in de samenleving.

Maar is de caritas van onze Kerk ook voldoende zichtbaar en 'aanwezig' in onze samenleving? Ik denk dat hier zeker een slag te maken is. Wat kunnen wij doen? Welke nieuwe initiatieven kunnen we ondernemen als kerkelijke caritas? En hoe kunnen we daar jongeren bij betrekken? Dit zijn vragen die om onze creativiteit en inzet vragen. Ieder mens heeft uiteindelijk een goed hart, dus inzet voor caritas moet hen wel aanspreken. De beoogde fusie of samenwerking van PCI' s in het spoor van de samenwerkingsverbanden van de parochies kan de lokale slagkracht vergroten en leiden tot meer zichtbaarheid op het terrein van de werken van barmhartigheid. De Dienst Caritas van ons bisdom is er voor om U daarin bij te staan en die Dienst neemt ook zelf mooie initiatieven als antwoord op deze vragen. Wat zou het mooi zijn als dit jaar van barmhartigheid een paar mooie nieuwe caritasvruchten zou kunnen voortbrengen! Ik wens U veel zegen en inspiratie toe bij het mooie werk dat u al doet en nog gaat doen!

+J hendriks

BARMHARTIGHEID DICHTBIJ EN WERELDWIJD.

Oproep van paus Franciscus

Paus Franciscus heeft het jaar van barmhartigheid uitgeroepen. Het heeft over de hele wereld weerklank gevonden. Met name ook in veel parochies. Waarom? Omdat hij er niet alleen over preekt en spreekt, maar het ook doet, ja belichaamt! Hij spreekt over een herontdekking van barmhartigheid. In het gewone taalgebruik was onbarmhartig nog springlevend, maar het woord barmhartigheid was daaruit verdwenen. Misschien ook wel omdat barmhartigheid de negatieve betekenis van neerbuigendheid had gekregen. Nu staat er weer het volle licht op. Barmhartigheid als het hart van het evangelie, als iets wezenlijks van ons mens-zijn, als weg naar vrede.

De paus roept op de werken van barmhartigheid met moed te doen. Want, zo zegt hij: 'De wezenlijke geloofwaardigheid van de kerk wordt zichtbaar in de wijze waarop zij barmhartige en mededogende liefde toont'. En ook: 'Zonder een getuigenis van barmhartigheid wordt het leven vruchteloos en steriel, als afgezonderd in een dorre woestijn. Het is tijd terug te keren naar de basis en de zwakheden en worstelingen van onze broeders en zusters te dragen'.

Een rijke geschiedenis

De kerk heeft een rijke geschiedenis in het verrichten van de werken van barmhartigheid. Er zijn bewegingen ontstaan om liefdevolle aandacht te geven aan de noden en het lijden van mensen. Zoals de broeders en zusters van het Gemene leven in de middeleeuwen; congregaties in de negentiende eeuw. En door alle eeuwen heen, de zorg van en voor mensen in parochies. Door de armenzorg, door de Vincentiusverenigingen, door de diaconiegroepen en door de caritas. Ook jullie, als parochiële caritas voor de armen en hulpbehoevenden, hebben een lange geschiedenis.

Herontdekking

En toch spreekt Paus Franciscus over het herontdekken van de barmhartigheid.

Waarom? In het gewone taalgebruik was het woord barmhartigheid verdwenen, terwijl je onbarmhartig overal tegenkwam. Barmhartigheid had ook de negatieve klank gekregen van neerbuigendheid. En het was misschien wel verschaald tot actie en doen alleen. De vraag kwam op: zijn onze werken nog wel echt werken van barmhartigheid? Concreet: wat maakt brood geven aan een arme tot een werk van barmhartigheid?

Bezinning

We worden opgeroepen om ons te bezinnen op wat barmhartigheid werkelijk inhoudt.

Dan komt opnieuw in het licht te staan, dat God Barmhartige liefde is, de Bron van barmhartigheid. Dat barmhartigheid *een levenshouding* is die in heel ons leven speelt. Het eerste speelveld waar we het kunnen leren is thuis. Daarbij moeten wij rekening houden dat wij allemaal verschillend zijn en dat ieder van ons onze eigenaardigheden en zwakke plekken heeft. Barmhartigheid begint dus ook bij jezelf.

Bouwen we elkaar op of breken we elkaar af? De parabels in het Evangelie leren ons waar het echt om gaat. De Samaritaan ging niet als de priester en leviet voorbij aan de gewonde man op de weg. Nee, hij zag de gewonde man liggen, het raakte hem en dan komt hij in beweging. Daaruit hebben we geleerd, dat barmhartigheid steeds weer een beweging is van ZIEN – BEWOGEN WORDEN – IN BEWEGING KOMEN. Dan gebeurt er iets goeds, ook bij jezelf. Ook vroeger was er steeds de verleiding om je niet echt tot naaste te maken van de mens, die ziek is, bedroefd is, gevangen zit, vluchteling is, maar hem of haar als minder te beschouwen. En mensen voelen dat. In zijn tijd zei Vincentius á Paulo al tegen zijn vele medewerkers: 'de armen zijn je meesters; jij mag hun dienen. En ook: 'je liefde moet effectief en affectief zijn'.

De wederkerigheid van barmhartigheid

Jezus is icoon van Gods barmhartigheid en Hij wijst ons in zijn onderrichting en zijn zorg voor mensen hoe hem daarin na te volgen. Maar er zijn meer voorbeelden, die ons kunnen inspireren. Zo is mij duidelijk geworden dat mijn moeder mij heeft voorgeleefd hoe barmhartig met mensen om te gaan en voorzichtig te zijn met oordelen. En weet je, wanneer je zo in het leven staat, gebeurt de wederkerigheid. Je ervaart dan niet alleen de gever te zijn, maar ook de ontvanger. Paus Franciscus zegt dat barmhartigheid 'het fundament van het kerkelijk leven is'. Niet alleen van de diaconie, maar ook van de parochie als vierende, biddende gemeenschap en als gemeenschap van broeders en zusters. Het gaat werkelijk om iets wezenlijks in ons leven als christen, ja als mens. Barmhartigheid is in onze tijd een uitdaging en een weg naar nieuw leven en naar vrede in onze zo verscheurde wereld.

Wim Verschuren c.m.m.

Frater Wim Verschuren is lid van de Fraters van Tilburg. Samen met anderen heeft hij aan het begin gestaan van de Beweging van Barmhartigheid. Een nationale beweging die op allerlei manieren barmhartigheid als deugd en als werk bekend wil maken.

missio

Barmhartigheid, bewogen zijn met het lot van je medemens, kan vele vormen aannemen. Een hart hebben voor arme mensen. Vanuit die bewogenheid wil je anderen, die het minder getroffen hebben in het leven, helpen. Dat is ook wat Missio doet, niet alleen in dit bijzondere Jaar van de Barmhartigheid, maar al bijna 200 jaar lang.

Werk van de lange adem: opbouw van het pastoraat

Wie Missio zegt, zegt Wereldkerk. Of je nu in Malawi woont, in Bangladesh, Pakistan, Papoea-NieuwGuinea of Nederland, samen zijn wij Kerk. Missio zet zich in om het bewustzijn van het behoren tot een Wereldkerk te bevorderen. Dat gebeurt zowel hier in ons eigen land als in de landen ver weg.

Door financiële steun helpt Missio de kerk in de derde wereld op te bouwen en verder te ontwikkelen. Vanuit een solide basis kan de kerk daar ter plaatse zelf de nood lenigen. Het is werk van de lange adem, niet van instant successen. Missio investeert in de mensen die de geloofsgemeenschappen vormen en kunnen dragen. Het betekent het versterken van parochies zodat de pastores, catechisten en vrijwilligers hun pastorale werk kunnen doen.

Zo ondersteunt Missio onder meer de opleiding van het kerkelijk kader, zowel de beroepskrachten als de vrijwilligers. Missio staat voor het ontwikkelen van de eigen krachten van de plaatselijke kerken.

Oktober: Wereldmissiemaand

Hoogtepunt van de ervaring Wereldkerk te zijn is de Wereldmissiemaand die elk jaar in oktober over de hele wereld in alle katholieke geloofsgemeenschappen gevierd wordt. Dit gelijktijdig vieren van dat wat ons samenbindt, namelijk het geloof in Jezus Christus, betekent een enorme kracht. De kracht van het geloof. Een kracht die verder reikt dan de eigen parochie, verder reikt dan ons eigen kleine Nederland.

Het eerste weekend in oktober is voor de kinderen: Wereldmissiedag van de kinderen, met als motto 'Kinderen helpen kinderen'. Met behulp van een kinderkrant en de website www.missiokids.nl worden kinderen bewust gemaakt van de situatie van kinderen elders in de wereld. In een spaarzakje kunnen ze wat van hun zakgeld geven in de collecte die tijdens dit weekend in de parochies wordt gehouden.

De voorlaatste zondag in oktober is het Missiezondag en die wordt dan over de hele wereld in de katholieke Kerk gevierd. Ieder jaar plaatst Missio één land in de schijnwerpers. Hoe leven onze medegelovigen daar, hoe vieren en bidden zij, waar hebben zij behoefte aan, hoe kunnen zij ons inspireren?

Solidair: waardigheid van de mens

Je zou Missio in het kort kunnen omschrijven als: het solidariteitsfonds van de katholieke Kerk. Wat houdt die solidariteit in? Rijkere parochies ondersteunen de armere parochies over de hele wereld, zodat ook zij hun pastorale werk kunnen doen. Maar het betekent ook dat iedereen, ook de armere parochie, geld inzamelt op Missiezondag. Niemand is te arm om te geven. Het gaat om de waardigheid als mens, of je nu rijk of arm bent. Je bent niet alleen ontvanger van hulp, je bent ook gever.

Ook over de besteding van de ingezamelde gelden wordt gezamenlijk besloten. Eén keer per jaar komen in Rome alle 130 Nationaal Directeuren van de Pauselijke Missiewerken overal ter wereld een week lang bij elkaar. Daar wordt besloten hoe de ingezamelde gelden verdeeld worden over de hulpaanvragen van de plaatselijke bisschoppen uit de hele wereld.

Wereldkerk: missie zonder grenzen

Lang geleden, in 1822, richtte een jonge Franse vrouw, Pauline Jaricot, 'Het Genootschap tot Voortplanting van het Geloof' op. Zij voelde zich geroepen om missionarissen over de hele wereld te steunen met gebed en financiële middelen. Samen met andere missionaire initiatieven in de 19^e eeuw was dit het begin van wat in 1922 het predicaat Pauselijke Missiewerken kreeg.

De inspiratie van toen, wereldwijd met elkaar kerk zijn, is ook in de 21^e eeuw de drijvende kracht van Missio / Pauselijke Missiewerken. Met elkaar kerk zijn over de hele wereld betekent geven en ontvangen. Je door anderen laten inspireren en anderen helpen in hun nood. Het betekent over de grenzen van je eigen parochie, dorp, stad en land heen kijken.

Marianne Baijens

Coördinator Bureau Missio

Meer informatie over Missio: www.missio.nl , missio@missio.nl , tel. 070 – 304 74 44

BARMHARTIGHEID VOOR DE VREEMDELING RUIJTE IN DE MARGE

Over het werk van het ASKV / Steunpunt Vluchtelingen – ter gelegenheid van de Dag van de Caritas van het Bisdom Haarlem, 28 mei 2016.

Een veelbewogen jaar

Afgelopen jaar was veelbewogen. Het kan niemand ontgaan zijn dat de komst van vluchtelingen naar Nederland in relatief korte tijd bijzonder prominent op de radar van politiek, pers en publiek is komen te staan. Het ASKV heeft altijd gestreden voor de bescherming van de rechten van ongedocumenteerden, doorgaans in de marge maar nu steeds vaker vol in de spotlight.

Nederland ontvangt nog altijd slechts een relatief klein aandeel van de grote groep ontheemden die in Europa een veilig heenkomen menen te kunnen vinden. Niettemin bewijst hun komst nu al een uitdaging van formaat te zijn, en er wordt een beroep gedaan op onze medemenselijkheid, solidariteit en betrokkenheid. Ons asielsysteem staat namelijk meer dan ooit onder druk, wat de kans op fouten doet stijgen en het belang van de hulp en analyses van het ASKV vergroot.

Een bestaan in de marge

Voor uitgeprocedeerde asielzoekers bestaan in Nederland nauwelijks voorzieningen. Hun noodgedwongen bestaan in de marge vergroot de kans op uitbuiting en misbruik, en angst voor de autoriteiten belemmert hun toegang tot essentiële diensten (zorg, onderwijs). De hulp van stagiaires, vrijwilligers, donateurs en *pro bono* professionals is voor ons absoluut onmisbaar. Gelukkig laten veel Nederlanders zich in moeilijke tijden van hun beste kant zien, en de grote bereidheid om te helpen is voor ons in ieder geval het lichtpunt van deze crisis.

Het ASKV

Het ASKV streeft ernaar om ongedocumenteerde vluchtelingen vanaf het eerste contact tot aan een duurzame oplossing te begeleiden. De complexe problematiek van onze cliënten vraagt om een holistische benadering met oog voor juridische, maatschappelijke, medische én activerende hulpverlening.

Cliënten vinden het ASKV via het Vreemdelingenloket, via kerken of andere hulporganisaties in de stad, via advocaten of simpelweg na een tip van een vriend of bekende. Tijdens een intakegesprek achterhalen we de hulpvraag. Is er sprake van juridische problematiek, (geestelijke) gezondheidsperikelen, dakloosheid, maatschappelijke isolatie of uitzichtloosheid? Vaak betreft het een combinatie van factoren. Het maatschappelijk team stelt een hulpverleningsplan op, zodat zoveel mogelijk naar een concreet doel wordt toegewerkt.

Een stabiele leefomgeving is vaak essentieel om tot een oplossing te komen. Door opvang en/of leefgeld te organiseren komt het ASKV tegemoet aan deze basisbehoefte. Na uitgebreide dossieranalyse gaat het juridisch traject van start. Medewerkers zoeken via ons advocatensprekuur een advocaat met de juiste expertise, stemmen vervolgens tezamen de meest kansrijke benadering af en helpen de cliënt met het zoeken naar ondersteunend bewijsmateriaal. Het is intensief en tijdrovend werk, maar de resultaten zijn ernaar.

Ons netwerk

Intussen neemt het maatschappelijk team zo nodig contact op met professionals in ons *friendly network* van huisartsen, psychiaters, tandartsen, fysiotherapeuten en apothekers (onze cliënten zijn onverzekerbaar en kunnen daarom niet terecht bij reguliere medische zorg wanneer er geen levensbedreigende situatie bestaat). Als er sprake is van ernstige psychische klachten neemt ons Medisch Opvangproject Ongedocumenteerden de zorg over. Hier wordt in nauwe samenwerking met behandelaars van de Equator Foundation in rust naar stabilisatie of herstel toegewerkt.

Een jarenlang bestaan in de marges van onze samenleving, zonder een oplossing in zicht, maakt een mens apathisch. Activering is essentieel om cliënten het gevoel van zeggenschap over hun toekomst weer terug te geven. Vanuit het Project Activering Ongedocumenteerden biedt het ASKV een pakket

van dagactiviteiten, leerwerkplekken en cursussen waarmee cliënten kunnen werken aan een realistische toekomst. We zijn ervan overtuigd dat dit nodig is om mensen gezond te maken of houden, waar hun toekomst ook mag liggen. Ook sport en Nederlandse les maken al jaren onderdeel uit van de hulpverlening.

Streven naar een goede oplossing

Dit hele traject moet uitmonden in een oplossing, hier in Nederland of in het land van herkomst. Een positief resultaat kan een vergunning zijn, vrijwillige terugkeer of hernieuwd recht op Rijksopvang vanwege een kansrijke procedure. In alle gevallen komt een einde aan onzekerheid en illegaliteit. Dit lukt vaak maar niet altijd. Sommige cliënten maken bij de huidige wetgeving simpelweg geen kans op een legaal verblijf. Het ASKV praat hier open en eerlijk over. Via een cursus toekomstoriëntering helpen we hen om een bewuste keus over hun toekomst te maken, juist wanneer een verblijfsvergunning niet tot de mogelijkheden behoort. Desgewenst verwijzen we cliënten door naar een organisatie gespecialiseerd in vrijwillige terugkeer.

De menselijke maat

Het ASKV richt zich, tot slot, niet alleen op individuele zaken. Juist nu het steeds vaker voorkomt om over mensen te spreken in termen van “vloedgolven” of “tsunami’s van gelukszoekers”, is het van groot belang om de menselijke maat te bewaken en een sterk tegengeluid te laten horen. Het ASKV is sinds haar oprichting betrokken bij lokale en landelijke acties om beleid en beeldvorming over mensen zonder verblijfsvergunning bij te stellen. Dit gebeurt door middel van publieksevenementen en campagnes (bijv. tegen de strafbaarstelling van illegaliteit, of voor betere toegang tot medicatie), lobby en mediaoptredens. Tenslotte kan op lange termijn alleen draagvlak bij de Nederlandse bevolking werkelijk leiden tot ‘ruimte in de marge’.

Karel Hendriks, Algemeen Coördinator ASKV / Steunpunt Vluchtelingen

Voor meer informatie over het ASKV, steunpunt voor vluchtelingen:

Frederik Hendrikstraat 111-c
1052 HN Amsterdam
T: 020 6272408 (ma t/m do 10-17 uur)
F: 020 4203208
E: [info\[at\]askv.nl](mailto:info[at]askv.nl)
W: www.askv.nl

BARMHARTIGHEID VOOR DE ZWERVERS, MENSEN VAN DE STRAAT

STRAATPASTORAAT HOORN

Zo'n drie jaar geleden vroeg de Raad van Kerken Hoorn zich af óf - en zo ja wát - kerken kunnen betekenen voor de dak- en thuislozen in Hoorn. Er werd een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd, waaruit bleek dat er behoefte was aan een straatpastor. Er was een brede consensus bij zowel mensen van de straat als bij hulpverleners, dat er een gemis was aan iemand op straat. Iemand die vrij is - vrij van instituten, vrij van bedoelingen, vrij van al te veel registratie en vrij van

dossiervorming. Op basis van het onderzoek werd een werkgroep gevormd, die zich al snel omvormde tot de Stichting Straatpastoraat Hoorn. De stichting zocht een straatpastor die de dak- en thuislozen opzoekt waar ze zijn – op straat. Per 1 september 2015 is Esther Jeunink aan de slag gegaan als eerste straatpastor van Hoorn.

De Straatpastor

Wat doet een straatpastor eigenlijk?

Een straatpastor biedt aandacht en zorg op straat, en biedt steun bij de kleine en grote vragen van het leven. Een straatpastor richt zich op mensen met het zwakste belang en het minst verwoorde/gehoorde verlangens. Het draait om ontmoeting en relatie, waarin de ander wordt benaderd als volwaardig mens, beelddrager van God. De eigenwaarde en autonomie van de ander staan centraal. Wanneer er in de relatie vragen rondom zingeving en geloof aan de orde komen dan is er ruimte om daar op in te gaan.

Drie pijlers

Het straatpastoraat in Hoorn wordt vormgegeven aan de hand van drie pijlers; het geven van persoonlijke aandacht, het bieden van zorg voor de hele mens, en het leggen van verbinding tussen mensen op straat en de samenleving.

De straatpastor bezoekt de opvangplekken in Hoorn en ontmoet mensen op straat. Dit zijn mensen die geen vaste woon- of verblijfplaats hebben, maar ook mensen die wel een huis hebben maar er niet 'thuis' zijn. De straatpastor weet waar de plekjes zijn waar deze mensen elkaar ontmoeten, en schuift daar regelmatig aan. Ook onderhoudt ze individuele contacten en leeft ze mee met het wel en wee dat er is. Door er te zijn, tijd te hebben, 'aanklampbaar' te zijn, ontstaat de mogelijkheid tot echt contact.

De hele mens

Het Straatpastoraat richt zich op de hele mens. Dat betekent dat sociale, emotionele, fysieke en geestelijke aspecten van belang zijn. Er wordt getracht activiteiten te ontwikkelen die niet alleen zorg bieden, maar ook zin geven. Door verbinding met anderen, het delen van verhalen, of door talenten te gebruiken, kan zin ontstaan. Op deze manier probeert het straatpastoraat de kwaliteit van leven te bevorderen. Waar nodig en mogelijk vindt zorg plaats door middel van concrete hulp. Goede contacten met het netwerk van organisaties en hulpverleners rondom mensen op straat, is noodzakelijk.

De verbinding

De straatpastor vormt een belangrijke verbinding tussen de samenleving en de mensen op straat. Er schuiven werelden langs elkaar die geen idee hebben van elkaars mores en waarden. De straatpastor vormt een brug tussen beide werelden, en is bij uitstek geschikt om verhalen te delen en verbinding te leggen. Daarom deelt ze met regelmaat verhalen en ervaringen met de achterban van kerken en waar mogelijk op andere plaatsen in de samenleving. Soms lukt het om mensen op straat te activeren

om zelf hun verhaal te delen, om zo contact te creëren tussen de twee werelden. Ook door het betrekken van vrijwilligers bij activiteiten als maaltijden, ontstaat contact en verbinding.

Een warm welkom

De ervaringen uit het eerste jaar straatpastoraat in Hoorn, leren dat de aanwezigheid van iemand op straat voorziet in een behoefte. De straatpastor ervaart een warm welkom, zowel bij de mensen op straat, als bij de instanties en kerken waar zij komt. Regelmatig krijgt ze te horen van mensen op straat dat zij blij zijn met een plek waar zij gehoord en gezien worden; dat het fijn is om je verhaal te kunnen doen zonder dat er bevooroordeeld wordt geluisterd of je iets 'moet'. Zoals iemand het verwoordde: 'In ons wereldje zijn er veel mensen die praten, maar weinig die echt luisteren. Jij bent een uitzondering in onze wereld.'

Voor meer informatie kunt u terecht op onze website: www.straatspastoraathoorn.nl.

Straatpastor Esther gezegend

Tanja Koopen
reportage

Hoorn # Ze is al een tijdje actief als straatpastor. Gisteren zegenden de kerken van Hoorn Esther Jeunink tijdens een dienst in de Oosterkerk in Hoorn, en zongen haar toe. Op haar beurt vertelde de nieuwe straatpastor over haar ervaringen tot nu toe en de contacten die ze gelegd heeft.

Esther Jeunink is eind september begonnen als straatpastor in Hoorn. Ze werkt twintig uur per week als aanvulling op gemeentelijke diensten. Ze benadert dak- en thuisloze mensen in Hoorn, maar legt ook contact met de bestaande hulpverlening.

De zegening in de Oosterkerk was de officiële start van haar werk. Na de dienst door de Nederlands Gereformeerde kerk volgde een officieel gedeelte met sprekers, waarin ze werd verwelkomd door de Raad van Kerken en de Stichting Straatpastoraat, waar ze onder valt. De Raad van Kerken is het samenwerkingsorgaan dat een baan voor drie jaar heeft gegarandeerd. Namens de Raad van Kerken en de Stichting Straatpastoraat waren Jan Geerling, Joop Kalb, Ton Heijboer, dominee Klaas Huizinga, dominee Rudolf Koolman en Barend Oude aanwezig. De laatste is blij met het

Esther Jeunink (midden) wordt toegezongen. FOTO: BUREAU OULDE

Esther Jeunink schakel tussen opvang en straat

initiatief. „Wij hebben als gezamenlijke kerken heel lang gestreefd naar samenwerking. Dit is hier een voorbeeld van.“

Esther Jeunink vervult als straatpastor een functie, waarin ze een schakel is tussen de bestaande hulpverlening en de mensen die op straat

leven. De afgelopen periode heeft ze gesprekken gevoerd met mensen op straat, maar ook bijeenkomsten georganiseerd met jongeren en contact gezocht met het Leger des Heils, dat de opvang dak- en thuislozen regelt.

Ook heeft ze kennis gemaakt met de professionele opvang binnen de sociale werkbedrijven. Ze wil aan twee kanten vertrouwen winnen onder doorverwijzing makkelijker wordt.

Straatpastor Esther Jeunink is woensdag, donderdag of vrijdag te vinden in de opvang of op straat. Wie dat wil kan haar bellen via 06-XXXXXXX.

„...aanpak was nu, dan, met voor je volwassen zelf gold.“

FBI is coaching en therapie, maar vooral een bewustzijnsleer. Ze ziet het aan de mensen die haar praktijk

naai je soms prima resultaten mee. Als kind heb je geen perspectief van tijd, als volwassene weet je dat het later wel weer gaat.“ Ze wil leren dat niemand bang hoeft zijn voor

is mede een kwestie van het gevoel (toelaten, gewaarwording en godg. Ik ben zelf in West-Friesland opgegroeid en ik merkte al snel dat er meer moet zijn dan de buitenkant,

hun kinderen. Je bent verantwoordelijk voor je eigen gevoel. Mensen zeggen vaak: laat het verleden rusten, dat is geweest. Maar het verleden laat jou niet met rust.“

moet en niemand wordt buitengesloten. Het thema keert terug in het verhaal van Zachus en in de liederen. Voorganger is Rudolf Koolman, aanvang so uitz.

'Straatpastor zijn waarbij mensen zich vertrouwd voelen'

Monique Bankas

Hoorn # Als je even wilt praten, ga dan naar de straatpastor. Dat moet een gegeven worden onder dak- en thuislozen in Hoorn. Esther Jeunink gaat hard aan de slag om ervoor te zorgen dat haar naam bekend wordt bij deze doelgroep en betrokken organisaties. De Hoomse is aangesteld als eerste straatpastor van haar stad. Uit onderzoek van de Raad van Kerken bleek dat er behoefte is aan een straatpastor. Esther reageerde op de vacature die begin van de zomer werd uitgeschreven. „Als straatpastor kun je echt iets toevoegen aan de hulpverlening die er al is. Zelf werk ik al een tijdje bij de Stichting Hulpverlening Westriese Kerken (HWK). Daar komen we vaak in aanraking met dak- en thuislozen. Het is vooral de hulp-

Esther Jeunink: „Ik luister onbevooroordeeld.“ FOTO: HNK / MONIQUE BANKAS

in de stad waar dak- en thuislozen vaak zitten. Naast bezoeken aan het Leger des Heils wil ze mensen daar gaan oproepen. „Ik wil een straatpastor zijn waarbij mensen zich vertrouwd voelen. Wij hebben vrienden die naar ons luisteren, maar dak- en thuislozen zijn hun netwerk vaak kwijt. Ik luister onbevooroordeeld naar hun verhalen, met aandacht voor zingeving. Misschien kan ik ze doorverwijzen, maar daar gaat het niet om.“

Mogelijk dat ze mensen na een doorverwijzing weer tegenkomt, want ze blijft één dag werkzaam bij de HWK. Daarnaast werkt ze als gezamenlijk verzorger in een gestelste jongelingsdining. Met haar zo jaar is ze een jongeling in haar sector.

„Het zijn toch vaak wat oudere mensen die hetzelfde werk doen als ik. Soms voel ik me wel een jong broekje, maar het gaat er natuurlijk

lets van de mensen verwacht. Terwijl het ook fijn is om even helemaal niets te moeten.“

Esther verdiept zich in de plekken

om hoe je je werk vermagt. Dit werk heeft mijn hart. Veel dak- en thuislozen worden op den duur niet meer gewaardeerd. Het lijkt mij mooi om hen daar een slagje van terug te geven en ze verder te helpen. Dat geeft mij voldoening.“

Maaltijdavonden

Esther heeft veel vrijheid in hoe ze haar werk uitvoert. In andere steden, waar het straatpastoraat meestal succesvol is, worden diverse activiteiten georganiseerd. De kerstveete straatpastor van Hoorn bekijkt wat hier de mogelijkheden zijn. Ze denkt bijvoorbeeld aan vieringen, maaltijdavonden en kunstprojecten.

In eerste instantie wordt Esther voor drie jaar lang, twintig uur per week ingezet. Daarna wordt het project geëvalueerd. www.straatspastoraathoorn.nl

BARMHARTIGHEID VOOR DE EENZAMEN

Samen eten

Niets werkt zo verbroederend als samen eten. De Antonius Gemeenschap organiseert verschillende buurtkeukens en samen met Caritas Haarlem werkt zij aan het project Vluchtelingen koken voor Vluchtelingen. In dit project koken vluchtelingen zowel voor zichzelf als voor Nederlanders.

De Antonius Gemeenschap

De Antonius gemeenschap is een Christelijke leken beweging met haar wortels in de Franciscaanse traditie. Zij is oecumenisch, wat wil zeggen van en voor alle Christelijke denominaties en het liefst samen werkend met andere religies, religieuze stromingen en andere mensen van Goede Wil in de Stad. Daarnaast is zij onderdeel van de Landelijke Franciscaanse Beweging. Zij heeft als prioriteit het ten dienste zijn van mensen in nood en het werken aan "De droom van vrede". Zij is een biddende gemeenschap die op tijden samen komt voor gebed en inspiratie en onderdeel van de landelijke Franciscaanse beweging.

Antonius Kookt

De basis van deze gemeenschap is gelegd in het project Antonius Kookt, een buurtkeuken formule die nu op twee plekken in Haarlem actief is. Het plan is om ook in de komende jaren haar deuren te open in Haarlem Noord. Antonius Kookt heeft twee aandachtspunten: zij wil een gemeenschap zijn van mensen van goede wil die zich dienstbaar willen opstellen naar hun naaste. Ten tweede wil zij mensen in de marge de gelegenheid willen geven een uitje te hebben waar ze naar uit kunnen kijken en die mogelijkheid biedt tot ontspanning en contact. Vanuit deze basis zijn er naast de buurtkeukens nog veel meer activiteiten ontplooid richting de thema's; "Eenzaamheid en Ouderen" "Armoede", "Vrede en Gerechtigheid" en "Kerk en Samenleving."

Het zoeken naar verbinding.

Vereenzaming en uitsluiting is de centrale thematiek. Daarbij realiseren wij ons dat er aan de uiterste onderkant van de samenleving vaak "voldoende" zorg is om mensen draaiende te houden, maar wellicht te weinig zorg is voor de ziel. Met name de oudere generatie is hier slachtoffer van. De ziel van ieder mens vraagt om een plek van gezelligheid en gedeelde vreugde. Wie wil niet om de zoveel tijd uit eten om zich te laten verwennen met een heerlijk maal en vriendelijke bediening? Wie wil er niet eens iemand uit kunnen nodigen voor een etentje? Maar als je krap zit dan is dat nogal lastig. Het zoeken naar verbinding tussen mensen, met name kwetsbare mensen, is het uiteindelijke doel van de gemeenschap.

Samen eten

Antonius Kookt streeft er naar zoveel mogelijk 'restaurant' te zijn en de gasten een feestelijke avond te bieden. Het menu is vooraf bekend, mensen worden uitgenodigd om te reserveren. Bij binnenkomst worden zij ontvangen door een gastheer/dame en de gasten worden bediend aan tafel. Maar niet alleen met eten. Er wordt ook contact gezocht en met elkaar gepraat. Aan tafel is niemand alleen! De bezoekers betalen 5 euro voor een 3 gangen diner met koffie/thee en iets lekkers toe. Maar zij die het niet kunnen betalen zijn vanzelfsprekend ook welkom. Via het 'uitgestelde maaltijdsysteem' worden maaltijden betaald door hen die zich wat meer kunnen veroorloven. De maaltijd wordt bereid door een professionele kok met de hulp van andere vrijwilligers. Op de locatie Centrum hebben we een capaciteit van 60 en in Schalkwijk 45. Op beide locaties zitten we keer op keer bommetje vol wat laat zien dat we in een behoefte voorzien.

Barmhartigheid en de Antonius Gemeenschap.

“Werken van Barmhartigheid?”

Het meest voor de hand liggende is om op dit moment aan te sluiten bij Mattheus 25 en de werken van Barmhartigheid. Met onze buurtkeukens voeden wij monden die een regulier restaurant niet zouden kunnen veroorloven of als zij er al heen zouden gaan daar in eenzaamheid zouden verpieteren. We “voeden” ouderen voor wie het soms lastig blijkt om goed en uitgebreid voor zichzelf te koken en vaak een te eenzijdig dieet binnen krijgen. Zeker ouderen die alleen wonen hebben vaak die lust met de jaren verloren en zijn al tevreden met een gebakken eitje of een kom soep, wat slecht is voor de gezondheid. We “voeden” ook de ziel die behoefte heeft aan dat samenzijn en in een sfeervolle ruimte met elkaar te dineren, zo iets doet de mens goed en dat goede gevoel heeft de mens ook als voeding ten diepste nodig.

Dit “voeden” gebeurt bij Sint Antonius Kookt. Er zijn een aantal bezoekers van de buurtkeuken die zowel in het Centrum als in Schalkwijk komt eten. Een motief -naast de gezelligheid- is: *“Ik neem al heel lang niet meer de tijd om zo goed voor mij zelf te koken, ik breng de energie gewoon niet meer op en kies dan voor iets makkelijk, terwijl ik weet dat juist goed eten gezond voor me is...daarom ben ik blij met dit soort initiatieven, ik ga naar nog zo iets maar dat is rond het middag uur. Met 2 gezonde maaltijden per week ben ik al een eindje op weg...ja en het is ook wel erg gezellig.”* (bezoeker van Sint Antonius Kookt)

Die andere manier van “voeden” is, en dat zien we ook gebeuren, *“Ik denk niet dat ik nog steeds zo vaak met deze mensen samen zou zijn als Antonius er niet was geweest. We zijn namelijk wat ouder, dus een etentje organiseren heeft nogal wat voeten in de aarde. Inkopen doen, hapjes klaar maken, noem maar op. De kosten als je de tijd en moeite uit wil besteden zijn best hoog. Soms haalde ik wat bij een cateraar maar dat kan ik eigenlijk niet zomaar van mijn pensioen betalen. Nu zien we elkaar hier, en het is net zo gezellig als bij een van ons thuis. We hebben meestal ons eigen tafeltje en dat is echt heel fijn.”* (bezoeker van Sint Antonius Kookt)

Op zowel fysiek als emotioneel niveau stilt Antonius Kookt een bepaalde “honger” en dat past goed binnen het kader van de 7 werken van Barmhartigheid, de Hongerigen voeden.

Antonius en barm “Hartig” heid.

Zonder exacte data voor me te hebben denk ik dat er wel meer dan 1000 bijbelpassages een verwijzing in zich dragen naar voedsel, drank, of maaltijd delen met elkaar. Geen wonder ook want dit zijn dagelijkse metaforen waar eenieder elke dag mee geconfronteerd wordt. “Geef mij/ons mijn/ons dagelijks brood.” GEEF ONS VOEDING, vragen we steeds weer opnieuw ook in dat gebed dat ons door Jezus zelf geleerd werd.

In het begin van dit verhaal zegt men dat Jezus met “ontferming bewogen werd”, het synoniem voor barmhartigheid. Niet alleen je hart wordt getroffen maar je wordt ook uitgenodigd, bewogen tot actie. In het bewuste Evangelie zag Jezus een grote mensenmassa voor zich staan en dacht, nadat de leerlingen hem adviseerden de mensen terug naar de bewoonde wereld te sturen voor een maaltijd, ‘er moet toch genoeg aanwezig zijn binnen deze verzamelde gemeenschap zelf om zichzelf te voeden?’ En Jezus geeft aldus mij het ultieme voorbeeld van Barmhartigheid, namelijk eerlijk delen. Hij pakt de 5 broden en de 2 vissen, zegent het en begint uit te delen van wat Hij bij zich heeft. En de menigte, ieder die toen op het veld zat daar in Mattheus, volgde zijn voorbeeld en besloot te delen van wat hij of zij in haar knapzak had en er bleek meer dan genoeg voor iedereen.

Wanneer we delen is er zoveel mogelijk en hoeven mensen op wat voor manier dan ook niet achter te blijven.

HET DIACONALE WEEKEND

Sint Maarten, de patroonheilige van het Diaconale Weekend.
Het Weekend wordt altijd georganiseerd rondom het feest van Sint Maarten.

Het **Diaconaal Weekend** wil de **diaconale opdracht** van de parochie **zichtbaar maken** en geloofsgemeenschappen uitdagen en ondersteunen in hun opdracht om daden van liefde te doen. We doen onszelf als kerk te kort als we het gezelschap van gewone en kwetsbare mensen niet in de buurt hebben en we geen aandacht hebben voor nieuwe groepen mensen die een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Naast de noden zien we ook de kracht van mensen. Als caritas alleen verstaan wordt als reactie op nood en armoede, gaat het mis. Er valt te leren en zelfs plezier te beleven aan het geven van aandacht aan die daarmee geholpen zijn en lenigen van noden waar dat nodig is.

Als christenen, als parochiegemeenschap, willen we op allerlei manieren **solidair** zijn met mensen in nood en er voor hen zijn met hulp en aandacht. Door middel van het Diaconaal Weekend wordt dit **zichtbaar** gemaakt voor mensen binnen en buiten de parochie. Dat zichtbaar maken van onze diaconale opdracht kan op verschillende manieren. Waar het echter om gaat is dat de mensen zich bewust worden van het gegeven dat de parochie een diaconale opdracht heeft en dat aan die opdracht op verschillende manieren kan worden gewerkt.

Diaconaal Weekend is een **vast punt** in het jaar waarop de diaconale opdracht van de parochie centraal staat. Voor de meeste parochies is dat het weekend rond Sint Maarten. In dit weekend wordt zichtbaar gemaakt wat er op diaconaal gebied in de parochie gebeurt en welke nieuwe initiatieven gevraagd worden. Door dit zichtbaar te maken werk je aan **diaconale bewustwording** van noden in de omgeving zoals bijv. financiële nood bij zelfstandigen en huiseigenaren.

Onder diaconie vallen **uiteenlopende activiteiten** die in een diaconaal weekend worden samengebracht. Dit kan de samenwerking met kerkelijke en maatschappelijke organisaties bevorderen en er wordt een **kader** aangebracht waardoor er samenhang ontstaat tussen de verschillende diaconale activiteiten.

Het Diaconaal Weekend is een aanleiding om aan **beeldvorming** over de kerk naar buiten toe te werken. Het doen van liefde en gerechtigheid is een van de parels van de kerk, dat mag iedereen weten.

Jongeren kunnen laten zien wat zij in huis hebben. Ga met hen in gesprek en zoek samen naar leuke initiatieven. Deze brochure bevat veel specifieke informatie en tips om jongeren uit te dagen hun grenzen te verleggen. Zij hebben het nodig om daarin ondersteund te worden door de parochie. Het

is aan te bevelen om groepen jongeren uit Vormsel-, Provider- DiaconAction- en M25 groepen te betrekken bij het thema. En waar het uiteindelijk allemaal om te doen is: (groepen) mensen die een steuntje in de rug nodig helpen voelen zich **gezien en gehoord**.

Het organiseren van een Diaconaal Weekend

De initiatiefnemers voor de organisatie van het Diaconaal Weekend zijn veelal werkgroepleden diaconie, bestuursleden van Parochiële Caritas Instellingen, de pastor of het parochie- bestuurslid met de portefeuille diaconie. In diverse regio's is inmiddels vanuit het regio-overleg een werkgroep Diaconaal Weekend gevormd. Zij komen tijdig bijeen, kiezen een organisatie waar zij mee samenwerken en nemen contact met hen op voor de invulling van een informatieavond en medewerking aan vieringen. Een suggestie; misschien is het een idee om dit jaar een van de **jongerenprojecten** uit de brochure uit te nodigen in de parochie of regio.

De initiatiefnemers verzamelen een aantal mensen om na te denken over de keuze voor een **diaconaal project**. Als de noden herkenbaar zijn en dicht bij huis, voelen parochianen zich eerder betrokken en zijn eerder bereid te helpen. De opbrengst van de **collecte** kan bestemd zijn voor het gekozen diaconale project en vervolgens overhandigd worden aan het gekozen diaconale project. Dit zorgt tevens voor een gelegenheid om bij het project op bezoek te gaan.

Wat moet er gebeuren en wie doet wat? Een eenvoudig **draaiboekje** helpt om een overzicht te maken van de stappen die moeten worden gezet. Een eenvoudig voorbeeld vindt u op het Extranet van het bisdom of kunt u aanvragen bij de Dienst Diocesane Caritas. Daarnaast is een draaiboekje, zeker als u evalueert, van waarde voor de organisatie van het Diaconaal Weekend in het volgende jaar. **Overleg** tijdig en geef de mensen en groepen waarmee u wilt werken de tijd om zich voor te bereiden. Denk aan de PR, de pastor/liturgiegroep, de koren. Reserveer tijdig de ruimtes voor bijeenkomsten.

Het weekend zelf en de steun aan een project of organisatie leent zich uitstekend voor **publiciteit**. Nodig een journalist uit, verstuur persberichten en maak gebruik van **sociale media**. Het zal iedereen goed doen als de Kerk positief in de schijnwerpers komt.

Een belangrijk punt komt eigenlijk pas na afloop: **de evaluatie**. Is alles goed en volgens plan verlopen? Zijn er voor de volgende keer leer- en verbeterpunten? En vergeet niet: een enthousiast verhaal over een goed verlopen Diaconaal Weekend is ook weer een persbericht waard! Laat ook andere PCI's genieten van een positief resultaat. Stuur een kort berichtje naar de redactie van de Caritas Nieuwsbrief, zodat ook anderen PCI's geïnspireerd kunnen worden.

Concrete suggesties zijn natuurlijk ook te vinden op de website van de Beweging van Barmhartigheid:

www.barmhartigheid.nl

OECUMENISCHE BARMHARTIGHEID

Op een studiebijeenkomst kwam ik een collega tegen van de vrijgemaakt-gereformeerde kerken. Op zijn jasje had hij een speldje met het logo van het Jaar van Barmhartigheid. 'Hoe kom je daar nu aan, Peter?' vroeg ik hem, want bij hem had ik zoiets katholieks niet verwacht. Hij had het gewoon besteld bij het bisdom Roermond, voor een euro. Hij vertelde me dat hij helemaal enthousiast was over het Jaar van Barmhartigheid, en met hem vele anderen in zijn kerkelijk verband. Dat zo'n jaar centraal wordt afgekondigd en wereldwijd gestalte krijgt, vinden ze bij de vrijgemaakten fascinerend. Maar het ging hem ook om de inhoud: dat je een jaar lang aandacht besteedt aan barmhartigheid, aan naastenliefde, dat zou hij zich voor zijn eigen gemeenten ook wel wensen.

Enige tijd later kreeg ik van Peter het verzoek om mee te werken aan een interview. Hij wilde in het blad voor diakenen en ouderlingen aandacht besteden aan het Jaar van barmhartigheid. Of ik een paar vragen kon beantwoorden over *Misericordiae Vultus*, de brief waarmee het Heilig Jaar werd aangekondigd. Dat wilde ik wel, het is een uitdaging om dat voor een ander publiek uit te leggen. Zijn eerste vraag was: wat betekent Barmhartigheid, want het wordt niet uitgelegd. Het viel me al eerder op dat veel mensen daar wel gevoelens, maar geen definitie van hebben. In de brief wordt gesproken over het mysterie van barmhartigheid. Dat is wel mooi, want ook in de catechismus wordt geen definitie gegeven. Er staat dat barmhartigheid de vrucht is van de goddelijke liefde. Om het te doen moeten we dus eerst worden aangeraakt met liefde, of begoten met de Heilige Geest. En er staat dat de werken van Barmhartigheid de vrucht van die liefde zijn. Barmhartigheid wordt dus niet omschreven, maar is vrucht van Liefde en uit zich in de praktische werken. Wat daartussen is, is een mysterie.

Zelf volg ik meestal de betekenis van woorden. Zo las ik een keer dat Barmhartigheid komt van: een warm hart, je hart laten verwarmen. In het Latijn is dat natuurlijk nog sterker, *miseri-cordia*, je hart laten ontfermen. Je laat je dus raken door een ander: een mens, een persoon, in zijn noden en zorgen. Je ontfermt je, je zet alles opzij om te luisteren en hulp te zoeken. Dat is een heel menselijke daad, waarin de Heilige Geest en daarmee God zelf een belangrijk werkend aandeel heeft en door die daad zichtbaar wordt. Van een collega leerde ik, dat het Hebreeuws zelfs nog sterker is: daar zit Barmhartigheid in de darmen. Iedereen kent dat gevoel wel: van sommige gebeurtenissen krijg je spontaan buikpijn. Wat er dan gebeurt, dat is Barmhartigheid, als er iets is dat je niet over je hart kunt verkrijgen, of waarvoor je over je hart moet strijken.

Mijn collega stelde ook een vraag over de aflaten die verbonden zijn met het Jaar van Barmhartigheid. Een heikel punt voor protestanten, maar ook veel katholieken weten er geen raad mee. Toen de (protestantse) voorzitter van de Raad van Kerken Amsterdam mij vroeg hoe hij kon participeren in het Heilig Jaar, zei ik hem: 'Ga door de Heilige Deur in de Nicolaasbasiliek, spreek je hart uit bij kapelaan Schilder, spreek een gebed en doe een goede daad. Zo kun je meedoen aan het Heilig Jaar'. Hij keek er zuinig bij. Toch ben ik van mening dat dit ook voor protestanten, voor ieder mens waardevolle inzichten bevat. Zeker het inzicht dat je door je te oefenen in naastenliefde, in daden van barmhartigheid en door het bestuderen en vieren van de religieuze geheimen je oude trots en hovaardigheid kunt afleggen en je kunt richten op God en de naaste, in wie God zichtbaar wordt. En ik geloof dat daardoor bijzondere genade je deel kan worden.

Laten we in deze zin het jaar van Barmhartigheid vieren en vorm geven. En daar vooral anderen bij uitnodigen om mee te doen, zodat die Barmhartigheid zo ver mogelijk reiken kan. Zodat iedereen in geestelijke en materiële nood ervan kan profiteren, en de wereld een nieuw aanschijn kan krijgen.

Erik Sengers, coördinator Diocesane Caritas

DE BARMHARTIGE SAMARITAAN

Niet alleen tussen familieleden, ouders en kinderen, broers en zussen, ook tussen wildvreemden doet de compassie haar werk. De barmhartige Samaritaan is hier het oerparadigma. Het verhaal is bekend. Een niet met name genoemd persoon wordt ergens tussen Jeruzalem en Jericho in elkaar geslagen. Nadat een priester en een leviet in een boog om de halfdode man zijn heengelopen, komt ook een Samaritaan (een ketter in joodse ogen) langs: 'Toen hij hem zag, werd hij tot in zijn ingewanden geraakt.' Hij gaat naar de gewonde toe, verzorgt hem en brengt hem naar de herberg: 'Zorg voor hem. Ik vergoed de onkosten.' Het moment van compassie licht prachtig op in deze icoon van barmhartigheid. De priester en leviet 'zien' de gewonde, maar worden niet geraakt en lopen er dus in een boog omheen. De herbergier (letterlijk: 'die iedereen in huis neemt') neemt de 'zorg' voor de gewonde man op zich zonder dat zijn innerlijke bewogenheid wordt vermeld. Daartussen staat de Samaritaan die zich ontfermt over een vreemdeling: 'Hij ziet, wordt in zijn ingewanden geroerd en zorgt.' De essentie van dit voorbeeld van compassie is de diepe geraaktheid. Hier wordt het zien écht zien. Hier wordt de zorg échte zorg. Compassie is zacht worden tot in de diepste kern van het hart, of eigenlijk nog ónder het hart, tot in de ingewanden, bij de aanblik van een gewonde medemens. Compassie is wezenlijk passief. Het handelen vloeit voort uit deze compassie, uit dit medelijden.

De kracht van de parabel doet ons gemakkelijk uit het oog verliezen, dat Jezus met deze gelijkenis een antwoord geeft op de vraag van een schriftgeleerde: 'Wie is mijn naaste?' Jezus komt na zijn vertelling dan ook terug op deze vraag: 'Wie van de drie (de priester, de leviet of de Samaritaan) is volgens jou de naaste geworden van de gewonde?' Het antwoord is logisch: de Samaritaan. Maar dat is niet het meest interessante. Jezus heeft door zijn parabel de vraag veranderd en daarmee een verrassend antwoord gegeven op het ietwat theoretische probleem: 'Wie is mijn naaste?' Zo'n vraagstelling suggereert immers, dat ik zelf kan uitmaken wie mijn naaste is: autochtonen wel, maar allochtonen niet; burens wel, maar buitenlui niet; geloofsgenoten wel, maar ketters niet. De parabel maakt mij passief: ik word tot naaste gemaakt door de ander (wie dan ook) die mij tot in mijn ingewanden raakt. De ander maakt mij tot naaste. Door deze 'naasting' te kiezen, word ik tot naaste gemaakt. Mijn naaste is iemand die compassie met een noodlijdende tot leven brengt. De naaste kies ik niet uit, ik word door de naaste uitgekozen. Als ik met mededogen wil leven laat ik me door mijn naaste uitkiezen. Dat kan alleen maar goed gaan, als ik steeds weer terugkeer naar de zachtste plek in mijn bestaan: waar ik zacht geraakt ben door jou.

Ik begrijp heel goed, dat mensen in de politiek en het zakenleven kiezen voor een nonsensbeleid. Wie zijn hart en zijn gevoel laat werken, is kwetsbaar, loopt verwondingen op. Wie te dicht bij iemand komt, loopt het gevaar geraakt te worden. Hij wordt onzeker, gaat uitzonderingen maken. Nee, dan is het veel beter om 'zakelijk' te blijven. Dan ben je in ieder geval van die 'gevoelens' af. Dit lijkt allemaal verstandiger dan het is. Want de ervaring leert dat mensen die zich langdurig opsluiten in een harnas van ongevoeligheid, ten slotte langzaam verschrompelen. Ze kunnen niet meer echt communiceren. Anderen zijn niet bereid voor hen een stapje meer te zetten. Het wordt winter. Dan is het goed dat de ijzige zakenman wordt ontdooid en weer contact maakt. In het begin doet dat zeer, want de ander ráákt mij. Maar gaandeweg gaat het weer stromen tussen ons. We zijn weer 'naasten' geworden.

Kees Waaijman

GEBED BIJ DE OPENING VAN HET JAAR VAN BARMHARTIGHEID DOOR PAUS FRANCISCUS

Heer Jezus Christus,

U heeft ons geleerd barmhartig te zijn zoals de hemelse Vader en heeft ons gezegd dat wie U ziet, Hem ziet. Toon ons Uw gelaat en we zullen gered worden.

Uw liefdevolle blik bevrijdde Zacheüs en Matteüs van de slavernij van het geld; de overspelige vrouw en Magdalena van het zoeken naar geluk enkel en alleen in de geschapen dingen; deed Petrus wenen na zijn verloochening, en verzekerde de berouwvolle dief dat hij naar het paradijs zou gaan.

Laat ons de woorden horen, alsof ze gericht zijn tot ieder van ons, die U sprak tot de Samaritaanse vrouw:

“Als u de gave van God kende!”

U bent het zichtbare gelaat van de onzichtbare Vader, van de God die Zijn macht vooral toont door vergeving en barmhartigheid: laat de kerk in de wereld uw zichtbaar gelaat zijn, dat van de opgestane en verheerlijkte Heer.

U heeft gewild dat ook uw dienaren zelf onderworpen zijn aan zwakheid om mee te kunnen leven met de onwetenden en dwalenden:

laat iedereen die zich tot hen richt voelen dat ze gezien zijn, dat God van hen houdt en hen vergeeft.

Zend uw Geest en heilig eenieder van ons met uw zalving,

zodat het Jubileum van Barmhartigheid een jaar van genade zal zijn van de Heer,

en uw kerk met hernieuwd enthousiasme het goede nieuws zal brengen aan de armen, de vrijheid zal verkondigen aan gevangenen en de onderdrukten, en blinden zal laten zien.

Wij vragen dit op voorspraak van Maria, Moeder van Barmhartigheid, Gij die leeft en heerst met de Vader en de heilige Geest in alle eeuwigheid.

Amen.

